

Kitap Eleştirisi

Serap YOLCU YAVUZ, Cumhuriyet Misyonerleri: 1930-1946 Arası Türkiye’de Bir Politik Özne Olarak Gençlik İnşası, VakıfBank Kültür Yayınları, İstanbul, 2019, ISBN: 978-605-7947-02-4

Taner KARAKUZU¹
İlker LİMON²

Gençlik kavramı sosyal ve beşeri bilimler açısından son derece önemli ve tartışmalı bir konudur. Türkiye genç bir nüfusa sahip olmasına rağmen bahsi geçen kavramla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar azdır. Gene bu eserlerin büyük bir kısmının bilimsel yöntemden uzak olduğunun altını çizmekte fayda vardır. Diğer yandan Türkiye’de gerçekleştirilen gençlik çalışmalarının genellikle biyoloji, psikoloji ve sosyoloji disiplinlerinde kaleme alındığı görülmektedir. Ancak siyaset bilimcilerin gençlikle ilgili yaptıkları çalışmaların ideolojik ve nesnellikten uzak olduğunu söylemek doğru bir ifade olacaktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Serap Yolcu Yavuz’un “*Cumhuriyet Misyonerleri 1930-1946 Arası Türkiye’de Bir Politik Özne Olarak Gençlik İnşası*” başlıklı eserini ayrı bir yere koymak gerekmektedir. Çünkü bu çalışma bilimsel nesnellik ilkesine riayet edilerek hazırlanmıştır.

Bu eser giriş ve sonuç haricinde üç ana bölümden oluşmaktadır. Yavuz, çalışmasının giriş bölümünde gençlik kavramını bir “sosyal yapı” olarak ifade etmekle birlikte, mefhumu “...modern bir kurgu olarak sorunsallaştıracağını...” belirtmektedir (s.17). Yazar konuyu Michel Foucault’nun “özne” kavramı üzerinden geliştirdiği yöntemle tahlil edeceğini vurgulamaktadır (s.18). Eserin müellifinin giriş bölümünde ulusal ve uluslararası yazını eleştirel bir açıdan ele aldığı görülmektedir (s.10-18).

“Kavramsal ve Tarihsel Bağlamda Gençliğin ‘Özne’leştirilmesi” başlığıyla kaleme alınan birinci bölüm 114 sayfadan oluşmaktadır (s.19-133). Yazar bölümü, “Politik ‘Özne’ Olarak Gençlik” (s.20-58), “Ulusçuluk Çerçevesinde Vatandaş Olarak Gençliğin Üretimi” (s.59-112), ve “Beden Üzerinden Ulus İnşası: İzcilik” (s.113-133) olmak üzere üç alt başlıkta incelemiştir. Eserin müellifine göre gençlik kavramı 19. yüzyıla kadar tarihsel bir özne olarak ele alınmamıştır (s.35). Bu bölümde 20. yüzyıl ile birlikte gençliğin siyaset sahnesinde bir aktöre dönüştüğü tezi savunulmakta ve bu durum iki sebebe bağlanmaktadır. Bu nedenlerden ilki ulus devletlerle birlikte ortaya çıkan meşruiyet krizi, ikincisi ise Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında siyasal seçkinlerin gençliğe yüklediği manadır. Bu bölüm aslında okuyucuya dünyada ve Türkiye’de gençliğin siyasal bir özne olarak nasıl kurgulandığını göstermek amacıyla tarihsel arka planı ile birlikte sunulmuştur.

İkinci bölüm “İmparatorluktan Ulus Devlete Değişen Gençlik” (s.134-241) serlevhasıyla yazılmıştır. 107 sayfadan ibaret olmakla birlikte yedi alt başlığa ayrılan bu bölümün ana konusu Türkiye’de gençliğin nasıl siyasallaştığı retrospektif bir perspektiften okuyucuya aktarılmıştır. Bölümde iktidarların gençliği kendi hedefleri doğrultusunda yetiştirme ve etkileme çabaları irdelenmiştir. Bu bağlamda; Yeni Osmanlılar, Jön Türkler, 1908 Devrimi, Balkan ve Kurtuluş savaşlarının yanı sıra Erken Cumhuriyet Dönemi mercek altına alınmıştır. Söz konusu dönemlerde ortaya çıkan gençlik dernekleri (Türk

¹ Öğr. Gör. Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, E-mektup: tanerkarakuzu@trakya.edu.tr

² Öğr. Gör. Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, E-mektup: ilkerlimon @trakya.edu.tr

Gücü, Mektep Gücü, Osmanlı Gücü, Gürbüz ve Dinç dernekleri) eserin müellifi tarafından detaylı bir şekilde çözümlenmiştir.

“Bir Politik Özne Olarak Gençliğin İnşası: Çığır, Ülkü ve Varlık Dergilerinde Gençlik Kurgusu” (s.242-413) başlığı kitabın üçüncü ana bölümüdür. Yazar bu bölümü; “Çığır, Ülkü ve Varlık Dergilerinde Politik ‘Özne’den ‘Nesne’ye Gençliğin Taşınması Gereken Değerlerin Belirlenmesi”(s.275-333), “Çığır, Ülkü ve Varlık Dergilerinde Gençlik İnşasının İdeolojik Aygıtları”(s.334-380) ve “Çığır, Ülkü ve Varlık Dergilerinde Politik Özne Olarak Gençlerin Sahip Olması İstenen Özellikler” (s.381-413) alt başlıklarıyla üç bölümde analiz etmiştir. Eserin müellifi, Türk siyasal hayatında 1930-1946 döneminde iktidarların basının büyük bir kısmını halk nezdinde meşruiyet kazanmak amacıyla kullandıklarını ifade etmektedir (s.243). Gene Yazar çalışmasında gençliğin özne olarak kurgulanmasına hizmet eden yayın organları arasında Çığır, Ülkü ve Varlık dergilerinin önemli bir yere sahip olduklarını vurgulamaktadır. Bu dergilerde gençliğin hangi değerleri taşıması gerektiği konusunun merkeze aldığı belirtilmektedir. Örneğin Çığır dergisi gençliği ‘yeni ideal zihniyeti inşa etmek’ için önemli bir vasıta olarak addetmektedir. Ayrıca gençlik, Batılı devletlerdeki gibi iktidarın sürekliliğini sağlayacak unsur olarak nitelenmektedir. Ülkü dergisi ise gençler sayesinde Türk cemiyetini Kemalist ideallere inandırarak bu ülkü doğrultusunda heyecanlı bir millet yaratmayı amaçlamaktadır. Varlık dergisi gençleri Batılılaşma hedefinde en dinamik aktör olarak görmektedir.

Yazar sonuç bölümünde eserin genel bir değerlendirmesini yapmakla birlikte kavram özelinde Erken Cumhuriyet Dönemi ile ilgili önemli tespitlere yere vermektedir. Siyasal seçkinlerin 1930-1946 yılları arasında matbuat aracılığıyla tam bir gençlik özneleştirilmesine gittiğini belirtmektedir. Bu durumu ideolojik aygıtlar aracılığıyla şekillendirilen gençlerin cumhuriyet değerlerini yaygınlaştırması dönemin siyasal seçkinleri tarafından ana hedef olarak görülmektedir.

Eleştirisi yapılan eser Türkiye’de siyaset bilimi yazınında sıklıkla tartışılan bir devri (1930-1946) gençlik kavramı üzerinden çözümlenmektedir. Yavuz’un yaptığı çözümlenmelerde birincil kaynaklardan yararlandığı görülmektedir. Gene eserin müellifi Çığır (1930-1946), Ülkü (1933-1941) ve Varlık (1933-1946) dergilerinin bütün sayılarını inceleyerek ortaya koyduğu tespitlerle siyaset bilimi alanında önemli bir eksikliği gidermiştir. Kitap içinde kullanılan klasik dipnot yönteminin okuyucuya önemli bir okuma kolaylığı sağladığını belirtmekte fayda vardır. Ancak eserin dili akademik seviyeye uygun olarak kaleme alındığından bazı kavramlar (a priori, dil’i-Saussure, monolitik ulus, anatomo-politik, pembe organizasyon vb.) normal okuyucu kitlesi için izah edilmiş olsaydı daha iyi olurdu. İçindekiler ve kaynakça kısımlarının tasarımlarının alışılmışın dışında oluşturulması bölüm sayfaları ve referansların bulunmasını güçleştirmektedir. Sonuç olarak eserin siyaset bilimi disiplinde önemli bir boşluğu doldurduğu söylenebilir.